№ 12 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7. Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 12 (208). Год III. Вільня, 8 лютага 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.

7 лютага.

Заходні тэатр:

На узбярэжжы мора паабедзі трывала артылерыйская бітва. На заходзі ад Зандвордэ і ў Артуа пешые дружыны ўзялі палонных. Наабапал Скарп і на заходзі ад Камбрэ артылерыйскі агонь англічан у вечары крапчэў. У Шампані адбіто францускае наступленьне. У ваколіцах Маасу агонь артылеры трываў увесь дзень.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 7. II. Урадовая «Nordd. Allg. Ztg.» пішэ, пад загалоўкам: „Новые перэгаворы ў Брэсьці“:

С цікавасьцю, але спакойна выжыдаючы, ўзіраецца нямецкі народ на аднаўленьне перэгавораў у Брэсьці. Нашы дыплёматы далі да гэтуль п. Троцкаму прыклад незвычайнай цярплівасьці і уступчывасьці, каб зрабіць магчымым для расейцаў дайсьці міра на аснове паразуменьня і угоды пры помачы здаволіваючых абедзьве стараны уступак. Перэгаворы і сьледуючый за імі хор расейскіх іскровых тэлеграм не паказываюць, каб расейцы адняліся с пашанай да гэнай цярплівасьці і уступчывасьці. Завяршыў сваю фальшывасць п. Троцкій сваей тэлеграмай у Пецярбург, бытцым немцы запягіваюць перэгаворы. Орган большасьці соцыал-дэмократаў у Ліпску „Frei Presse“ пішэ с прычыны адной статьці „Prawdy“. «Замест спадзеваньня і спекуляцыі на інтэрнацыональнай рэволюціі, большэвікі павінны лепш сурьёзна паруплица аб разумны мір. Народы трэбуюць міра, а нефраз, і ніхто ў Нямеччыне ня мае ахвоты да таго, каб яго ашчасьлівіла «чырвоная гвардзія» Троцкага“. У гэтых славах п. Троцкій бачыць ясна высказаны пагляд большасьці нямецкага народу. Троцкій прыймецца да сэрца і явіцца у Брэст дзеля сур'ёзных мірных перэговораў. З Украінай перэговоры йдуць удача далей. Калі ўдасца дайсьці з ей міра, дык ход перэговораў с п. Троцкім нас не цікавіць. Не цэнтральным дзержавам, а ўласнай партыі Троцкага і сплываючаму крывёй с тысяц ран расейскаму народу прыйдзецца за гэта расплаціцца“.

РОТТЭРДАМ. «Daily News» наказывае с Пецярбурга:

Недастача спажыўных прадуктаў у ваколіцах сталіцы—вельмі вострая. Шмат дзе поезды, вёзшые прадукты ў Пецярбург, задзержывалі. Цэны ўсё узрастаюць. Фунт бульбы каштуе каля 3 м; фунт масла—30 м., ды яго нельга дастаць; фунт цукру—17 м. Недастача збожжа выяўляецца ўсё крапчэй, асабліва затым, што сеяляне больш не бяруць бумажак, а даюць свае прадукты толькі на замену за іншые тавары. З гэтай прычыны послан на палудзень поезд с фабрычнымі таварамі дзеля замены на муку і збожжэ.

БЭРН. Пецярбурская „Правда“ пішэ, што Троцкій гэтымі днямі вертаецца ў Расею, каб быць на важных нарадах з'езда земскіх саюзаў.

ЦЮРЫХ. «Corr. d. Sera» пішэ, што італьянскаму паслу у Пецярбурзе загадано заняцца аднаўленьнем дыплёматычных зносін з урадам большэвікоў.

ВЕНА. Газэты наказываюць з Варшавы, што невядомые людзі выкралі з архіва рэгенцкай рады важны тайны дакумэнт.

ЖЭНЕВА. Гішпанскі міністэр унутрэнных спраў заявіў прэдстаўнікам газэт, што урад ведае аб далейшых чыннасьцях некаторых груп, каторые карыстаюць з даражыні дзеля падбіваньня народу проці ураду. Мадрыдзкіе газэты ўсё ешчэ ждуць агульнага пастанаўленьня.

Учынены крокі дзеля заведзеньня карт на большую часць спажыўных прадуктаў.

ДРЭЗДЭН. Лібэралы падалі ў саксонскую палату праект зьмяніць цяперашні выбарны закон агульнымі, роўнымі і тайнымі, але прапорцыональнымі выбарамі. Пры гэтым дасца дадатковы голас старшым асобам, а другі — валадзельцам нерухомасьцей і людзям адукованым. Соцыал-дэмократы заявілі, што яны гатовы падаць за гэта свой голас, каб дабіцца перамены выбарнага права. Гэтак праект закона будзе правезен.

Мірные перэгаворы.

БРЭСТ-ЛІТОУСК (В.Т.Б.) 3. II. (Прадоўжэньне заседаньня, пачатак каторага апісан у тым нумэры. —„Рэд. Гом.“).

Любінскій далей казаў:

„Выбары у ўсерасейскі устаноўчы сэйм закончыліся слаўнай пабедай украінскай цэнтральнай рады: выбраны толькі 10% большэвіцкіх кандыдатаў. З сьнежня пецярбурскі ўрад са згодай нашага ураду сазваў у Кіеві украінскі конгрэсс рабочых і селян. Больш за 2.000 сабраўшыхся дэлегатаў пачалі заседаньня, высказываючы у шчырых прывітах сваё давер'е украінскай радзе. Тады староннікі большэвікоў числом каля 80 асоб выехалі ў Харкаў і аб'явілі там сябе за новы урад украінскай рэспублікі. Дзеля паддзержкі гэтых людзей пецярбурскі ўрад паслаў банды «чырвонай гвардзіі». Гэтак утварылося так-званае харкаўскае украінскае правіцельство».

Граф Чэрнін пасьля гэтага заявіў:

«С прычыны заявы дэлегаціі украінскай народнай рады, я заяўляю ад імі цэнтральных дзержаў: Мы не маем ніякай прычыны агранічыць прызнаньне на поўным заседаньні 12 студня украінскай дэлегаціі за ўсім самабытную. Мы ўжо цяпер прызнаем Украінскую народную рэспубліку за незалежную, вольную, сувэрэнную дзержаву, каторая мае права рабіць незалежна міжнародные умовы.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 3. II. Дзеля учасьця ў перэгаворах, датыкаючых супольных інтэрэсаў Нямеччыны і Аўстрыі, сюды прыежджаюць Чэрнін, Кюльман, Людэндорф і нямецкі пасол у Вене гр. Вэдэль.

Як кажуць, гэтые нарады звязаны са спадзеваным мірам з украінскай рэспублікай.

БЭРЛІН. „Lok. Anz.“ пішэ:

У перэгаворах між Кюльманам, Чэрнінам і Людэндорфам прыме ўчасьце і начальнік генэральнага штабу на ўсходзі, генэрал Гофман.

Трэба думаць, што нарады будуць шыбка закончаны, бо ген. Людэндорф павінен скора вярнуцца ў глаўную кватэру.

«Volkszig.» пішэ:

Есць аснова спадзевацца, што мір з Украінай будзе зроблен у найбліжэйшым часе.

«Tägl. Rundsch.» пішэ, што нарада ішла глаўным чынам аб польскай справе.

БЭРЛІН (В.Т.Б.) Статс-сэкрэтар Кюльман і гр Чэрнін 5.І. выехалі назад у Брэст-Літоўск.

Проці міра.

ЛОНДОН. Урадова. Вярхоўная саюзьніцкая ваенная рада у Вэрсалі акуратна разглядзела апошніе заявы нямецкага імперскага канцлера і аўстрыяцкага міністра Чэрніна, але не здалела знайсьці ў іх знакаў зближэньня да мерных дамаганьняў саюзьнікаў. Гэтае пераконаньне узмацавалося нязгодлівасьцю між псэўдо-ідэалістычнымі метамі, з якімі цэнтральные дзержавы пачалі перэгаворы ў Брэст-Літоўску, і выкрытымі цяпер плянамі іх пашыраньня і рабунку. Пры гэткіх варунках найвышэйшая ваенная рада прызнала, што ядыной метай яе може быць далейшая вайна—пры гэтым с крайняй энергіей—да таго моманту, калі націск саюзьнікаў вызаве у урадаў цэнтральных дзержаў інакшае настраеньне, каторае дасць надзею на мір на варунках, згодлівых с прынцыпамі справядлівасьці, праўды і пашаны правоў народаў.

Пастанова найвышэйшай ваенай рады абнімае агульную ваенную палітыку на ўсіх ваенных тэатрах пад кірункам ваенай рады. Паводлуг усіх пунктаў дайшлі поўнай згоды.

Вільня, 8 лютага 1918 г.

Пад той час, як большэвіцкі урад напружаў усе свае сілы, каб удзержаць у цэласьці ўсе землі Расейскай дзержавы, — украінскі народ выявіў гэткую вялікую творчую сілу, што ня толькі даў цьвёрды адпор большэвіцкім цэнтралістам, але і здалеў узяць у свае рукі ўсю уласць на сваей зямлі і стварыць аснову дзеля гэтай уласьці—вялізарную, сільную нацыянальную армію.

Дарма Троцкій вазіў у Брэст нейкіх „новых“ прэдстаўнікаў Украіны; дарма даводзіў, бытцым на Украіне ўсё зьмянілося, і цэнтральная украінская рада не мае больш сілы. Дэлегаты украінскай рады далі яму належны адказ на славах, а народ украінскі—на дзеле: апошніе тэлеграмы наказываюць, што ў новым украінскім міністэрстве німа ніводнага большэвіка.

У часі вялікіх гасударственых пераваротаў, калі старая ўласць разбіваецца да самых фундаментаў, наверх выходзяць новые сілы. Для ўсяго вільнага, моцнага адкрываецца шырокі простар дзеля развіцьця, дзеля здабываньня сабе волі. Украінцы першые разу-

мелі гэта і выкарысталі, як сьлед, незвычайна важны гісторычны момэнт. За імі пайшла і Фінляндзія, і абедзьве гэтые старонікі ўжо аб'яўлены незалежнымі.

У горшым палажэньні апынуліся нашы зарубежные беларусы. Глаўная прычына гэтага — тое, што праз усю Беларусь праходзіць лінія фронту, што на зямлі Беларускай былі сконцэнтрованы мільённые арміі. І вось, калі беларусы на сваім конгрэссе ў Мінску, на каторы з'ехалося 1.300 дэпутатаў ад Беларускай зямлі, пастанавілі аб'явіць сваю незалежнасць,—конгрэсс быў разогнан штыкамі і кулемётамі.

Цяпер закордонная Беларусь перажывае новую бяду: на яе зямлі йдзе барацьба дзьвёх чужацкіх сіл—расейскай і польскай.

Мы ўжо пісалі, што ў Міншчыне сабралася 50-тысячная польская армія пад камандай генэрала Довбора-Мусніцкага. Цяпер польскіе войскі пачалі захопліваць у свае рукі адно за другім беларускіе месты ў Магілёўшчыне—урэшці дабылі Магілёва і арэштавалі расейскага глаўнакамандуючага, Крыленка, разам з яго штабам. І вось можэм ждаць на нашай зямлі крывавага змаганьня між палякамі і расейскімі сіламі, каторые бязспорна будуць пасьпешаць з усіх канцоў Расеі дзеля адплаты за напасць на Магілёў.

А бязсільные, дэзорганізованые беларусы прымушэны бязчынна угледацца на тое, як руйнуюцца і тые часьці іх Бацькаўшчыны, каторых не чапіла сусьветная вайна...

„Воз Джымалы" на Беларусі.

С Польшчы гэтак часта даходзяць да нас галасы урадовых і неўрадовых прэдстаўнікаў яе, каторые дамагаюцца прылучэньня Беларускіх земель да незалежнай Польскай дзержавы, — што мы ледзьве вдужаем хоць коратка ўспамянуць аб кожным з іх. Перад вайной польская прагавітасць на нашу бацькаўшчыну выяўлялася пад прыкрыцьцем шумнага кліча: нясеньня сьветла цывілізаціі і праўдзівай красьветы ў „цёмные беларускіе хаты". Літэратурнае выражэньне сваё гэта тэорыя знайшла у творах Юзэфа Вейссэнгофа, каторы даводзіў патрэбу прышчэпляньня вышэйшай культуры (разумей: польскай!) народу-дзічцэ (раз: Літве-Беларусі!). Трэба прызнацца, што прынамсі ў вустах шчырых старонікаў гэтай тэорыі такіе словы выглядалі высокімі і шляхотнымі. А цяпер уваскрэсаючая Польшча пачала зусім іначэй прамаўляць да беларусаў і літвіноў: цяпер яна, нічым не прыкрываючыся, зусім выразна дамагаецца нашай старонкі **дзеля пляновай колонізаціі** яе.

Мы ведаем, што гэта значыць...

Вядома, мы прынцыпіальна ня можым нічога мець проці польскай колоніальнай экспансіі, — але найважнейшые жыцьцёвые інтэрэсы беларускага народу ня могуць дапусьціць, каб польская колонізація адбывалася на н а ш а й зямлі. Ніхай палякі пашукаюць свабодных зямель дзеля колонізаціі дзе ў іншых мейсцох (— на якіх колечы астравох ці узбярэжжы мора). Бо-ж край наш — гэта край сельска-гаспадарскі, і ня скора йшчэ ўдасцца развіць у ім прамысловасць, — значыць, земля становіць бацей, я д ы н а е нашэ багацьце. Калі кажуць, што лішняй цэсноты ў нас цяпер яшчэ не відаць, дый бытцым то не вычуваецца недастача зямлі, — дык гэткі **зусім фальшывы** пагляд тлумачыцца толькі ненормальнымі варункамі ў беларускай вёсцы і нерацыональнай гаспадаркай. Вось-жэ, каб зьмяніць і адно і другое, трэба зямлі і яшчэ раз зямлі. Народу па вёсках усё болей нарастае, і шыбкасьцю свайго прыросту беларусы лёгка могуць перэгнаць суседзяў і іншые народы Эуропы. У беларускіх вёсках, дзякуй Богу, мала знаюць аб мальтуз'янстве, неомальтуз'янстве, «Zwei Kinder-System» і іншых навінах сучаснай псэўдо-культуры. Значыць, трэба думаць аб тым, дзе знойдзе для сябе кусок зямлі гэны прырост народу: кожны ведае, што вясковые людзі без зямлі жыць ня могуць. Аб гэтым будуць клапаціцца нашы будучые правадаўчые установы. Але найлепшая рада нічога не варта, калі ня хопіць патрэбнага матэр'ялу.

Угледаючыся на праектаваную на Беларускай зямлі польскую колонізацію с пункту жыцьцёвых інтэрэсаў нашага народу, мы павінны назваць яе свайго роду **экспропрыяціей**. Страшное гэта слова, і не здарма людзі яго гэтак баяцца. Калі падумаем аб тэй будучай экспропрыяціі зямлі народу беларускага пры помачы колонізаціі, дык мімаволі прыходзіць на памяць гісторычны «воз Джымалы». Бо калі-б пляны нова-спечэных «гасударственых мужоў» з-над Віслы аказаліся праведзенымі ў нас у жыцьцё, дык у недалёкай будучыне не адзін беларус на зямлі сваіх бацькоў быў-бы прымушэн пасяліцца хіба у гэткім «возе Джымалы», каторы стаяў бы на вузенькім шнурочку зямлі, які атрымаў-бы пры дзяліцьбе спадчыны па бацьку між некалькіх сыноў...

Ніхай палякі не сярдуюць на нас за гэту прымоўку, бо мы паззываемся акурат на тое, што цяпер у іх становіць пагляд шырокіх і кіраўнічых кругоў. Але з усяго вынікае двайная навука:

1. **для нас**: быць асьцярожным;

2. **для палякоў**: не лічыць сябе за «новы Ізраэль», — «выбраны народ», лепшы за іншые і да іх непадобны.

х.

У Вільні і ваколіцах.

× **Ліквідація Організацыйнага Камітэту дзеля сазыву Беларускай Конфэрэнціі.** На заседаньні сваім 3.II. Організац. Кам. лічучы, што сазваўшы адбыўшуюся 25, 26, і 27 студня Беларускую Конфэрэнцію ў Вільні, ён споўніў сваю задачу, пастанавіў развязацца.

Кажучы аб рабоці Організацыйнага Камітэту, трэба адзначыць, што паводлуг яго думкі і ініц'ятывы ў Вільні адкрыліся дзьве новые беларускіе організаціі: Беларускіе Цэнтральны Саюз нацыональных грамадзкіх організацій і Беларускае Навуковае Таварыство.

× **Тры гады вайны ў нашым краю.** 7 лютага, тры гады таму назад, пачалася другая, або так-званая «зімовая» мазурская бітва, закончыўшаяся разгромам дзесятай расейскай арміі пад камандай генэрала Сіварса. Рэзультатам гэтага разгрому расейцаў было тое, што вайна захапіла наш край і с таго часу яго ўжо не пакідала.

× **Другая гадаўшчына** У ноч с 4 на 5 лютага мінуў другі год ад дня сьмерці вядомай беларускай грамадзкай работніцы і паэткі сьв п. Алёізіі с Пашкевічаў Кейрысовай («Цёткі»).

× **Нашы песьняры.** Социальна-літэратурные нарысы **Антона Новіны.** Вільня. 1918. 8о. 84 стр. — Цэна 1 м.

Кніжка гэта, толькі што выйшоўшая з друку, становіць першую спробу даць шырэйшай публіцэ магчымасьць пазнаёміцца з найбольш выдатнымі прэдстаўнікамі маладой беларускай літэратуры. Кніжка складаецца з гэткіх аддзелаў: Прадвесьнікі адраджэньня. — Якуб Колас. — Янка Купала. — Цішка Гартны. — Максім Богдановіч.—Алёізія с Пашкевічаў Кейрысовая („Цётка").—Констанція Быйло. — Зумітрок Бядуля.

× **Беларускі Тэатр.** У нядзелю 17 лютага на сцэне Беларускага клюбу—«Каменная труна» (Бутрым Няміра) п'еса у 2 акт. Ф. Олехновіча

× **У Беларускім Клюбе.** У суботу 9.II. ў Беларускім Клюбе будзе вечарынка для запрошаных гасьцей. Уход толькі з менным запрошэньнем на пісьме. Пачатак роўна а гадз. 6 веч.

У нядзелю 10 лютага канцэрт—кабарэт.

× **Слізгаўка ў Ботанічным садзе** с прычыны настаўшых марозаў ізноў упарадкавана і адкрыта 7 лютага.

× **Вільня папраўляе Варшаву.** Недаўна ў Віленскай «Лютні» ігралі п'есу Вл. Рэнарда «Powrót», напісаную на аснове здарэньняў 1812 году. Аб гэтай п'есе ў № 19 «Dzien. Wil.». надрукована справаздача п „jot", каторы, між іншым, кажэ, што

«..лясьнік прамаўляе нейкім дзіўным языком, як-бытцым з мазурска па беларуску. Тымчасам рэч дзеецца нeўдалёчку ад Бярэзіны, значыць у Міншчыне, сэрцы Беларусі. Слуга гр. Потоцкага мог-бы быць загоновым шляхціцам, — тады ён павінен гаварыць па польску; калі ж гэта селянін, — дык па беларуску. І ў адным, і ў другім прыпадку зусім не на мейсцы гэткіе формы, як „Каца" — бо па польску кажуць «Kasia», па беларуску — „Кацярынка", а „Катя" — чыста расейская форма. Ізноў «жінка" — слова украінскае, нідзе ў Беларусі не ўжыванае. Неадпаведная была і украінская опратка жонкі лясьніка, бо яе ў гэтых ваколіцах не ўжываюць. Думаю, што гэткіе падробнасьці на варшаўскай сцэне нікога-б не ўразілі, — але мы, лепш знаючы мейсцовые адносіны, больш вымагаем».

Вось гэтулькі. С прычыны таго, што меншэвярозная часць польскага грамадзянства тут, на нашай зямлі, не прызнае беларусаў або сьвядома ня хочэ іх бачыць, мы з ахвотай адзначываем больш прыхільнае да беларусаў выступленьне п. „jot" — хоць у тэатральнай крытыцэ. Будзем спадзевацца, што

Максім Гарэцкі.

АНТОН.

(Абразы жыцьця).

(Гл. «Гоман» № 10).

IV.

За тым сьляпы плачыць,
што сьцежкі не бачыць,

ПРЫКАЗЬ.

Закасіўся. загараўся..
Дурнем памрэ, як радзіўся
Сам сабой дурным зрабіўся...

Мацей Бурачок.

Адайшла абедня, і сыпнулі па ўсіх дарогах людзі ад села да сваіх хатак. Цягніцца патроху, з бока у бок, раздзельская дарога; каля рошчы папоўскай, каля царкоўнага зялёнгайка, пад горку каля возера панскага, па лагу, праз грэблю, сярод вербалозу, а потым з горкі, на лева, і пайшла, і пайшла... Вот і ў Сасоннік забегла: тут старые калюгі, а там карэньня, а ўжо тут убіта і ўкачана яна, толькі шышачка старая колка пад нагу пападзецца.

А сосны, сасонкі спакойна стаяць і ў просьветах, — гдзе дарога, гдзе палянка, гдзе балота, — грэюць на сонцы свае прыгожые колкіе кучмы. Сярод сасьняку захавалася зялёна-цямнейшая ёлка. і Балота... Парасло купнікам, сакою; на самай сярэдзіне, мусіць — іржовіньне, вада мутная і цёплая, і жаб ня чуць... А з боку тонкая, гнуткая лаза, а за ёю, на луговінцы расьцець невысокая, курчавая такая бяроза; вецьця-вецьця! венікі б—ох! ды й рэзаць неяк шкода ажно. А пад бярозай — баравікі, а шчэ далі, дзе ўжо лог, сенажаці, там на краёх суніцы, буйные, салодкіе...

Трава тут, добрая, висока і густа; бытцым, сьпіць мятлюга, нявідна дрыжыць капапелька дзятліна белая сядзіць, званочкі калышуцца, здалёку з лесу а-брат-сестра бялеіць сінеіць мясьцінамі.

Спакойны і ціхі лес. І птушкі аб абедзі змоўкліся, пяюць неяк ня дужа галосна, а па ціху і паважна, ато і саўсім моўчкі пырхаюць сярод лісьця, скачуць на суччы. Абедня ўжо даўно адайшла, а шчэ чутна тут па Сасонніку, у дарозі — звонюць у ва ўсі званы, — панахвіду хто закупляў. Па дарозі ідуць с царквы. Блізка што ўсі ўжо пайшлі ўперадзі і толькі Антон з Іванькам ды з дзедам Кузьмою ідуць адзадзі паціху, бо шчэ пасьпеюць прыці, а ножкі ў хлопчыка слабые.

КУЗЬМА (даець Антону палавінку бліна). На-ка, на-ка, укусі троху, што там..

АНТОН. Дзякуй вам, дзядзька, але я ўжо ня буду ўграшыцца да хаты... Можэ Іванька?.. таму гасціцц...

КУЗЬМА. Іванька! Ідзі во блінка пакушай...

АНТОН. Я браў хлеба, ён падкрэпляўся на сьвентары.

КУЗЬМА. Ідзі-ка, бяры, весялей ногі будзіш паднімаць, ня будзіш ад ветру калыхацца...

ІВАНЬКА. Вецерам? Вет.. ветрам калыхацца!? А вот жэ не. Я не хачу бліна, тут суніцы (ідзець водаль дарогі, каля дрэў).

АНТОН. Бяры сынок! Грэх табе, дзіцёнку не ўзяць, калі дзед са свае ласкі даець. Дай твой вобуй паднясу; заморышся да хаты.

ІВАНЬКА. Не-а.

КУЗЬМА. А што яму? Ен во сабе разуўся, босінькі, лёгінькі, як тая плісіца: скок! скок! (даець яму бліна).

ІВАНЬКА. Татка! А хто Сасоннік пасадзіў?

КУЗЬМА (сьмяецца). Бог насадзіў, Бог усё даў...

ІВАНЬКА. А чаго дуплі у дубу? Дупліны... Там птушэняткі нечые...

АНТОН. Якіе дуплі? Шчэ сам ты куплінка. Табе ж кажуць — Бог усё даў.

йшчэ прыйдзе час, калі мо' і ў галоўных стацьцях „Dzien. Wil.“ будуць пісаць аб правох беларусаў на палітычна-нацыянальнае самаазначэньне!...

А ўсёж такі Вільня павінна-б часьцей даваць гэткіе лекціі этнографіі... Варшаве!

× **Раздача карт на хлеб жонкам запасных.** Карты на хлеб на месяц марэц будуць выдавацца у Stadthauptmanna, Домініканская 2, пакой 148, ад 8 да 12 гадз. і ад 4 да 7:

для 4 цыркулу	—	8 і 9	лютага
„ 6	„	— 11	„
„ 7	„	— 12	„
„ 8	„	— 13 і 14	„
„ 1	„	— 15	„
„ 5	„	— 16	„
„ 3	„	— 18	„
„ 2	„	— 19	„

Хто ня ўзяў сваіх карт у назначэные дні, можэ ўзяць іх 20 і 21. лютага На карты выдацімуць апрыч хлеба такжэ бульбу.

× **За бульбу.** На Базыльянскай вул. затрымаўся перад крамай воз з бульбай. Як пачалі вынасіць бульбу з воза-як гэта бывае заўсёды — бедные кабеты абступілі воз і пачалі падбіраць падаючую на зямлю бульбу. Тады адзін з работнкаў, узлаваўшыся на кабеты, ўдарыў адну з іх, Іту Фэйцу Бурковічовую, лапатай па галаве так моцна, што яе скорая помач адвезла у Жыдоўскую бальніцу.

× **Пад возам.** На Альжбету Тарашкевічовую перэвярнуўся воз з дрэвам і сільна яе акалечыў.

Перавязка зроблена на станціі скорай помачы.

× **Кража каня.** У нач на 4.II. у аднаго жыхара Смаленскай вул. украдзен конь — цёмны каштан з белымі нагамі.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
4—5	— 3,5°	— 4,0°
5—6	— 4,7°	— 8,5°
6—7	— 3,6°	— 6,5°

З усяго Краю.

Палякі ў Беларусі.

Іскровая тэлеграма с Кіева наказывае з 2 лютага:

Палякі занялі Магілёў, дзе была расейская глаўная кватэра, і арэштавалі глаўнакамандуючага Крыленка з усім яго штабам. Пасьля крывавай бітвы з войскам большэвікоў польскае войска заняло Мінск.

«Нямецкіе рублі».

Пажычковая касса, выпускаючая так-званые „нямецкіе рублі“, будзе надалей аддзелена ад Остбанку і прыслухаць безпасрэдна глаўнакамандуючаму на ўсходзі; аддзелы касы ёсць: у Бюлай, Беластоку, Гродні, Лібаве, Мітаве, Паневежы, Рызе, Шаўлях, Слоніме, Сувалках і Вільні.

ГРОДНЯ. Школьны падатак жыдоўскай грамады на 1918 год разложэн на 4 раты: на 20 лютага, 15 мая, 15 жніўня і 15 лістапада. За неаплату у свой час накладаецца 10% кары.

ГРОДНЯ. Гандляры Выстанецкі і Бэн'амін Эпштэйн за тайную таргоўлю коньмі аштрафованы: першы —на 1.000 м., другі—на 300 м.

ГРОДНЯ. Дамаўласьнік Людвік Боркоўскі, Царкоўная вул. 5, у тую нядзелю ў вечары налажыў на сябе рукі: ён павесіўся.

Ад 4 лютага пад кірункам местовых дэзынфэктораў і паліціі адбываецца дэзынфэкція ўсіх кватэр на акраінах места. Робіцца гэта дзеля барацьбы с плямістым тыфусам.

БЕЛАСТОК. Загадам упасьцей біць сьвіней менш за 120 фунтаў вагі забаронено і за гэта будуць штрафаваць.

СУВАЛКІ. Валадзельцы спаленых у часе вайны будоўлі дагэтуль адцягівалі адбудову іх, баючыся, што фронт можэ ізноў перасунуцца да іх. Цяпер гэты страх счэз, і яны пачалі адбудову, часьцю заменяючы старые дрэўляные будоўлі мураванымі.

СУВАЛКІ. Гандляр Левін Г. выйшаў на падворак пры сваей хаці, каб выліць гаршчок. Дворнік, убачыўшы гэта забараніў ліць. Узнялася перш лаянка, а пасьля бойка. Дворнік паваліў Г. на зямлю, і той зламаў сабе нагу. Суд прызнаў што дворнік ня меў права даходзіць свайго гэтак груба, і засудзіў яго на 100 м. штрафу.

КОУНА. Тутэйшая жмудзкая сэмінарыя, каторая складаецца з 2 тэолёгічных і 2 філёзофічных курсаў, мае 85 вучняў.

МІТАВА. Ад 1 да 28 марца курляндзкае экономічнае т-во ладзіць тут сельска-гаспадарскіе курсы дзеля практыкі землеробам. За навуку трэба будзе плаціць 40 м.

ВІЛКОВІШКІ. Літоўскае таварыство наладзіло тут спэктакль; чысты даход з яго пайшоў на дабрачынные справы.

Некалькі пакінутых уцекачамі дрэўляных дамоў разабраны. Дрэво пайшло на апал.

У доме № 20 на Рынку выкрылі патайную мылаварню.

У адным доме на Казармэнай вуліцы арэштованы 16 асоб, іграўшых газардова ў карты. Адзін з быўшых тамака ўбачыў, што іграюць значэнымі картамі, і падняў крык. Пачуўшы крык, паліція ўвайшла у дом і накрыла ігру.

ВІЛКОВІШКІ. Сюды прыбылі з Расеі пасьля трохгадовай нябытнасьці 31 цывільные жыхары.

РАДУНЬ. У наладжэнай тут нідаўня літоўскай школе гэтымі днямі літвіны устроілі вечарынку, на каторай пеялі літоўскіе песьні і т. д. Прэдстаўнік крэйсамту ў кароткай прамове прызываў літвіноў не забывацца сваей мовы і дзержацца свaей нацыональнасьці і сваіх абычаяў. Вечар закончыўся танцамі.

СТАВАРОВА, Сакольск. пав. Гаспадар Губовіч памыкаўся перавезьці сюды з Гродні сьвіну. Мяса ў яго сконфіскавалі, а самога аштрафавалі на 50 марак.

Гандляр Хаім Фрэнкель быў задзержан, вязючы у Гродню 100 бутэлек «ліманаду». Пры рэвізіі аказалося, што „ліманад“ — гэта «самагужка». Суд аштрафаваў яго на 500 мар.

САМОСТКІ. Тутэйшы жыхар, Гаўрылоў, 11 мая 1917 г. за розные праступкі быў засуджэн у папраўчы вастрог на 2 гады Пасьля выявілося, што глаўны сьведка ў яго справе, староста Шалевскі, праз злосць даў фальшывы данос і фальшыва сьведчыў. На новым разборы справы Гаўрылова апраўдалі, і суд пастанавіў прыцягнуць да адказу фальшывага сьведку.

ЗАБАЛОЦЬ, Лідзк. пав. У тутэйшых ваколіцах, над рэчкай Дворчанкай, ёсць многа магіл, каторые народ называе „татарскімі“. Раскопкі іх напэўна выкрылі бы шмат цікавага з гісторыі нашага краю.

АЙСЬЦІШКІ, Вілковішск. пав. Тутэйшая жыхарка, Пэтронеля К., заявіла старшыні, што дачка гаспадара Язэпа Г., 16 гадоў, ходзіць у цяжку, дык ніхай старшыня прыпільнуе, каб тая дзяўчына не згубіла дзіцяці. Гаспадар Г., даведаўся аб гэтым, падаў на Пэтронелю К. ў суд за абіду дачкі. Суд прызнаў нявіннасць дзяўчыны і засудзіў старую плёткарку на штраф.

СОПОЦЬКІН. Жонка млынара, Вайнштэйн, за тайны бравар аштрафована на 250 м.

РАБУЛІН, пад Кнышынам. Тут у адзін дзень укралі 3 коней.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Царква ў Украіне.

У Кіеве паўстаў камітэт групы украінскага духавенства, каторы гатуіцца склікаць усеукраінскі царкоўны сабор. Украінская цэрква лічыць для сябе небаспечным залежэць ад маскоўскага патрыярха. Кіраўніком украінскага духавенства ёсць быты Владзімірскі епіскоп, Аляксей. Значыцца і праваслаўная украінская цэрква жадае адрадзіцца.

У львоўскай „Ніве“ № 7-8 сёл. г. знаходзім жменьку вестак аб рэлігійным жыцьці на Украіне. Вось жэ ў Кіеве уніяцкі парох о. Цэгельскі, ў Житоміры о. Казаніўскі. Высьвечаны мітрапалітам Шэптыцкім на эгзарху уніяцкай царквы ў Расеі ст. о. Леонід Фёдоров, быў усюды вельмі добра прыняты. Падчас свайго быцьця у Пецярбурзе мітрапаліт Шэптыцкі высьвяціў кл. з Масквы, Апрыкосава на сьвяшчэнніка і разам з васьма сьвяшчэннікамі адбыў першы расейскі сабор уніяцкай царквы. На саборы пастаноўлено, каб вялікаруские землі, зн. без Беларусі і Украіны, тварылі адну уніяцкую эпархію, з эгзархам Леонідам Фёдоровым. Генэральным вікарым уніяцкай царквы на Украіне ёсьць о. Цэгельскі, пастаўлены мітрапалітам Шэптыцкім. о. Цэгельскі пішэ с Кіева, што с прычыны нявыгод адбываць уніяцкае набажэнства у касьцеле, сьв Александра, пачалі будаваць на пляцы, каторы даравало места часовую дроўлянную царкву на падмуроўцы с цэмэнту. Плян зрабіў і кірує работай інжынер Левіцкі, праф. львоўскай палітэхнікі, таксама цывільны палонны ў Расеі. На гэту мэту многа прысылаецца ахвяр з абодвых бакоў фронту. Цяпер у Кіеве 14 уніяцкіх духоў-

---

Ступай пашукай там ягад пад кустом, разгарні траўку.

ІВАНЬКА. Татка, бо каб цэркву на нашам гародзі паставіць, усі б к нам тады хадзілі. У званы б званілі! ах! Ато во ідзеш, ідзеш... (аддаў бацьку лапцёнкі, троху паба віўся, даеў блін і пабег к ягодніку).

КУЗЬМА. Дзяціны розум—дзяціная гаворка. А во кажы-ка ты: гэткаму піеклёнку, яму ўжо цікава, аткуль тое, што тое? Бог сьвяты ведае, ці чэлавек усё можэ згадаць? На што ёсць адукаваные галовы—папы, або с паноў другі выўчыцца, з начальства, а й то запытаўся пра што—ня ведаіць.

АНТОН (закінуў вобуй на плячо; магерку ссунуў на бакір, леваю рукою дзяржыць на сьпіні жупан, каб не было так душна; рад, што закранулі яго думкі). О, каб то людзі усё ведалі, што б тады было? Калі й так часам бывае, чэлавек поўчыцца і дурэіць, ато што б с таго было?

КУЗЬМА (усьміхаіцца). Ці ты помніш нябошчыка старога бацюшку?

АНТОН. А чаму ж. Ен памёр, мне ўжо было гадоў дванадцаць.

КУЗЬМА. Я вазіў яго на сваіх коні калі трэба куды далёка. Вып'ім бывала, мы, —любіў, ніхай сьвят ляжыць, — едзім ды зюкаім: «Скажыце вы мне, бацюшка,—пачынаю,—ці праўда гэта, што мертвяцы па начох хадзіць могуць, чараўнікі... гэта ёсць... Ці можэ быць, каб гэта праўда!» Пасьмяецца ён: «Гу гу гу... — грубы голас меў, — недапека ты, брат Кузьма! Пяклі цябе, ды не дапяклі... А на што табе тое ведаць? Ці хлеба дзіцям тваім с таго прыбавіцца? Калі я, ацец твой духоўны, баюся і жахаюся знаці пра ўсё, тым горш табе, мужыку, гэта непатрэбна... Гу-гу-гу... Недапека ты, Кузьма!» Разумны поп быў, дарма што піў. Цяперашні маўчыць усё, хто яго ведае, што у думках маіць, не патрапіш і слова яму сказаць, з гаворкі мала чаго упяміш... А нябошчык разумны быў, ой разумны. Ен табе ні за што не скажыць, чаго ня можна... Ато б мала-мальскага захацеў дапытацца наш брат пра набажэнства ці пра чорные кнігі? Яны знаюць, усё знаюць, а мужыку не скажуць...

АНТОН (расчуліўся). Скажыце вы мне дзядзька, калі ласка.. Чаго йта, як пад'ясі ў двара да абедні і пойдзіш у цэркву, дык так нудна, цяжка-цяжка на душы, як слова ты—ня веду што... проста чуіцца нейкі цяжар на сэрцы, нейкі грэх, во як часам скрыўдзіш каго, чуіш брудзь нейкую на целі, нібы то мыўся дужа даўно... Так дрэнна — у цэркві трудна устоіць...

Запяюць «Херувімы»—такі сон клопіць, глядзець ня можна, самі вочы так і ліпнуць..

А як пойдзіш нашча — так лёгка чуішся, так табе васёла, радасна; у цэркві стаіш, аж пачягчэіш увесь, быць на крыльлях, і сэрца прыемна-млосна б'ецца... У-двору пойдзіш — самі ногі бягуць.

КУЗЬМА. А во праўда, ці чуў ты праяву! І гдзе б ты ня бчў, а калі у цэркві ідзець абедня, дык спаць хочацца.. Так ужо і спрадвеку гаворуць. Як запяюць на крыласі «херувімы» і людзі пастануць на калені і дужа-шчыра маліцца пачынаюць, тады яны [1]) ня могуць у цэркві быць, ангелы іх выганяюць бізунамі агнявымі, і яны альбо навопрамець бягуць вон с цэрквы, альбо капаюцца улезьці ў такіх людзей... Ты ж, братка пэўне чуў аб хоўры-бабылцы? Яна такая была таксама хваравака; так звычайна здарова, троху хіба ня дужа разумна. Як толькі «херувімскую» запяюць, яна й бразь! аб зямлю і ну калаціцца і галавою, і нагамі, і рукамі... Скрыгочыць, аж пена з роту, а вочы выкаціць. Ато як кінуцца ў аўтар ці к абразом. Гэта, кажуць, ён у яе хаваіцца. Хаваюцца яны мабыць і ў таго, хто ў двара да абедні пад'еў ці ноччу прад тым сьвятам грашыўся.

АНТОН. Божэ наш! Як яны абходзюць чэлавека... А во я аб хоўры многа разоў чуў, а неяк недаваў веры; думаў, проста хвора на гэту хваробу, на падучую... Ці вы, дзядзька, самі калі відзелі?

---

[1]) Нячысьцікі.

ных і яны ледзь могуць справіцца з работай. У дзьвюх гімназіях уніяцкіе духоўные вучуць рэлігіі. Уніяцкіе духоўные таксама даведываюцца да Одэсы, Кацярынаслава, Палтавы і г. д

ШТОКГОЛЬМ. Глаўная каман да польскіх войск у Расеі выпусьціла адозву да ўсяго польскага насяленьня ў Расеі аб мобілізацыі. Усіх палякоў ў расейскай арміі прызываюць выступіць з расейскіх палкоў і біцца пад нацыянальным штандарам. Прызываюцца нават жонкі, старые і малые працаваць за фронтам, як санітары.

Польскіе газэты ў Маскве, Пецярбурзі і Мінску шырапь гэту адозву між палякамі ў Расеі, каторых тамака налічаюць да 3 міліёнаў (?) Мобілізацыйная кам сія знаходзіцца ў Мінску.

ШТОКГОЛЬМ. С Торнэо наказываюць, што туды йдзе «чырвоная гвардзія».

У першым сваім нумэры газэта «Время» (быўшая «Веч. Время») памесьціла стацьцю Б. Нечаева, у каторай між іншым пішэцца:

«Ніводная абецанка большэвікоў ня споўнена. Міра німа, а калі яго і зробяць в Німеччынай за цяжкую цану, дык затое ўжо пачалася унутрэная вайна. Хлеба німа і ня будзе, і апавешчэная большэвікамі роўнасць выявіцца хіба ў тым, што ўсе роўна будуць уміраць ад голаду. Пуд жыта каштуе ўжо ад 150 да 200 р. Што станецца з Расеей у найбліжэйшых месяцах, нет магчымасьці нават болей меней падумаць.

ШТОКГОЛЬМ. Усе швэдзкіе газэты занімаюцца пытаньнем аб чынным выступленьні Швэцыі у фінляндзкіх справах. С прычыны заявы ураду аб немагчымасьці оффіцыяльна ўмешацца, — правые газэты дамагаюцца пазваленьня організаваць корпус дабравольцаў і права пасылаць у Фінляндзію аружжэ.

Учора прышла ад большэвікоў гэткая іскровая тэлеграма:

«Да ўсіх. Пільна.

«Да ўсіх караблёў, матросаў і запасных.

«Ніхто не павінен выхадзіць у запас, пакуль ня будзе знішчана «белая гвардзія» у Фінляндзіі. Яе пабеда — гэта разгром рэволюцыі. Аружжэ будзе выслано ў патрэбнай меры».

ПАРЫЖ. С Пецярбурга наказываюць, што ў народных массах узрастае прыхільнасць да соцыял-рэволюцыонераў.

ПЕЦЯРБУРГ. „Новая Жізнь" пішэ, што ўсерасейскі селянскі конгрэсс, адкрыўшыйся 23.I. разогнан ўраз жэ чырвонай гвардзіей. Маршалка арэштавалі. З'езд складаўся глаўным чынам с соцыял-рэволюцыонераў.

ШТОКГОЛЬМ. Прыехаўшый сюды знаўца палажэньня ў Расеі апавешчае, што ядыны даход Расеі становіць друкаваньне паперовых грошы. Урад большэвікоў мае выдаткаў каля 80 мільёнаў руб. у дзень. Салдатам плацяць па 8 руб., членам «чырвонай гвардзіі» — 25, а фаховым работнікам — ад 20 да 40 руб. у дзень.

КІЕУ. Украінцы разбілі паўстаньне большэвікоў. Галава нова-га украінскага міністэрства — быўшый галава украінскай дэлегацыі у Брэсьці, Голубовіч, каторы утварыў міністэрство без учасьця большэвікоў.

ХАРКОУ. Войскі украінскай рады занялі место.

ШТОКГОЛЬМ. Тутэйшы пасол Фінляндзіі, Грыппэнбэрг, падаў нямецкаму паслу пратэст проці ўчынкаў расейскага ураду, каторы, ня гледзячы на прызнаньне незалежнасьці Фінляндзіі, далей мешаецца ў яе ўнутрэные справы.

ШТОКГОЛЬМ. (В.Т.Б.). Кароль прыняў дэпутатаў ад Аляндзкіх астравоў, каторые падалі заяву с подпісамі 8.000 асоб аб прылучэньні астравоў да Швэцыі. Кароль сказаў, што пытаньне аб Аляндзкіх астравох будзе прадметам перэгавораў з вольнай і незалежнай Фінляндзіей.

ВЕНА. 31.I. 1.700 расейцаў с коньмі і вазамі перайшлі церэз аўстрыяцкіе лініі. Яны адступалі перад націскам румынскіх войск.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН. У прэдпрыемствах дзеля выробу ваенных матэр'ялаў работы пачаліся поўным ходам 5 лютага. Не явіліся толькі паадзінокіе работнікі с прычыны хваробы і інш.

Вэсткі с правінцыі рысуюць такі-ж самы абраз, і забастовачны рух можна лічыць закончэным.

БЭРЛІН. За агітацыю на карысць забастоўкі надзвычайны ваенны суд засудзіў члена Рэйхстагу Дітмана, абвінавачэнага у спробе здрады гасударства і правіцельства і праціўленьні ўласьці, на 5 гадоў у крэпасць і 2 месяцы ў вастрог.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Англіцкая газэта «Daily News» пішэ ў перэдавіцы аб патрэбе адстаўкі Льлёйда Джорджа, як няздольнага зрабіць мір. «Гэтага можэ дайсьці толькі дэмократычны урад, — і мы трэбуем чыста-работніцкага міністэрства, зложэнага з найбольш радыкальных работніцкіх кіраўнікоў і прыхільнікаў міра». Стацьця зрабіла вельмі сільнае ўражэньне.

БЕРЛІН. (В.Т.Б.). У англіцкай верхняй палаці урад заявіў, што па ўсей старане заводзіцца картачная сыстэма дзеля раздачы спажыўных прадуктаў.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Прэдстаўнікі англіцкіх работнікаў учынілі крокі дзеля сазыву 20 лютага ў Лёндоне конфэрэнцыі соцыялістаў саюзніцкіх старон.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

5.II. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: Ад марского узбярэжжа да Ліс—артылерыйскіе бітвы, асабліва ля чыгункі Бэссінгэ-Стадэн і між Пашэндалем і Бэцэлярам. Пры Армант'ер і Грэнкур узяты палонные англічане.

Фронт нямецкага Насьледніка: На поўдні ад Бомон мы глыбока ўрэзаліся у французкіе пазыцыі і вярнуліся с 33 палоннымі і некалькімі кулемётамі.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: На гарах над Маас і пры С. М'ель баевая чыннасць узмацавалася.

6.II. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: У ваколіцах Армант'ер і на канālі Лябассэ артылерыйская чыннасць паабедзі узмацавалася. Каля Ленс — вострый мінамётны агонь.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Разведкі ворагаў ў Аргоннах і пры Авокур адкінуты.

Учора збіты 7 варожых самалётаў і 1 прывязны лятучы шар.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРН. Французкіе газэты робяць намёкі, што глаўная каманда на ўсенькім заходнім фронці будзе аддадзена французскаму генэралу Фош.

ЛОНДОН. **Урадова.** Англіцкі ваенны транспорт Лювэн затоплен у Сяродземным моры. Утанулі 7 афіцэраў і 217 салдатаў.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Сяродземным моры ізноў затоплены 4 параходы і 4 парусьнікі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Адна з нямецкіх падводных лодак затапіла ў заходняй часьці каналу Ляманш 3 параходы, 2 парусьнікі, 4 рыбаловы ёмкасьцю разам 20.000 т.

Друкавана у друкарні Я. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей